

Закарпатська академія мистецтв
Кафедра дизайну

СИЛЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ
«ШРИФТИ І ТИПОГРАФІКА»

Освітній ступінь	Бакалавр
Спеціальність/ Освітня програма	022 Дизайн / ОПП «Графічний дизайн»
Статус дисципліни	Обов'язкова
Рік викладання / семестр	2020-2021 / I-II семестр
Обсяг дисципліни (кредити/години)	3 ЄКТС/ 90 годин з них: Лекції - 10 год Практичні/семінарські заняття – 56 год Самостійна робота – 24 год
Мова викладання	Українська
Форма контролю	Екзаменаційний перегляд
Викладач	Савчин Світлана Іванівна
e-mail	savchyn.svitlana@zam.uz.ua
Інформація про консультації	Очне / Онлайн (за потреби)

Анотація

Мета вивчення дисципліни використовувати класичні рукописні взірці та сучасні акцидентні форми у дисциплінах «Проектування» та «Профмайстерність». Навчитись створювати сучасні акцидентні форми, шрифти, шрифтові композиції з метою застосування їх у фахових дисциплінах.

Завдання:

Курс “Шрифти” дає можливість студенту набути певних навиків для оформлення проектів. Програма курсу дисципліни розрахована на те, щоб студенти засвоїли основні закономірності будови шрифтів та техніку їх виконання.

Курс практично – лекційний. Крім засвоєння теоретичного матеріалу, послідовно розподіленого за темами, студенти виконують практичні вправи, застосовують набуті знання та навички у суміжних дисциплінах.

Дисципліна “Шрифти і типографіка” знайомить студента з різними видами і групами набірних шрифтів, навчає грамотно застосовувати та поєднувати різні види шрифтів в одному проекті. Знайомство з поняттям акциденції та виконання вправ та завдань допоможе студентові розібратися у складній системі шрифтових підпорядкувань та заохотить до творення нових акцидентних шрифтових ініціалів та шрифтових композицій для рекламних та видавничих проектів.

За результатами вивчення дисципліни студент повинен знати:

- Історію розвитку мистецтва рукописного шрифту, матеріали та інструменти для практичного виконання;
- методи фахового виконання рукописних видів шрифтів;
- вирішення комплексного оформлення проектів за допомогою шрифтової форми.
- історію розвитку мистецтва набірних шрифтів;
- поняття акциденції та леттерінгу у видавничій та дизайнерській справі;
- творчість видатних типографів.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен вміти:

- застосовувати на практиці прийоми та методи рукописного шрифту під час роботи виконання проектів;
- намагатися створювати нові за стилем шрифтові елементи і вести пошук акцидентних форм у даній дисципліні;
- виробити навички в правильному практичному виконанні дотримуючись стильової форми шрифтів.
- грамотно поєднувати різноманітні гарнітури під час виконання курсових завдань та проектів;
- створювати нові за стилем шрифтові елементи і вести пошук виразних акцидентних форм;
- виробити навички творення шрифтових композицій для подальшого практичного застосування.

Навчитись створювати сучасні акцидентні форми, шрифти, шрифтові композиції з метою застосування їх у фахових дисциплінах.

Компетентності загальні (ЗК)

- 1) **ЗК 1** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- 2) **ЗК 2** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- 3) **ЗК 4** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- 4) **ЗК 6** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- 5) **ЗК 9** Здатність зберігати та примножувати культурно- мистецькі, екологічні, моральні,

наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, техніки та технологій, використовувати різні види та форми фізичної активності та ведення здорового способу життя

Компетентності фахові (ФК)

- 1) **ФК 1** Здатність застосовувати сучасні методики проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну.
- 2) **ФК 2** Здатність здійснювати шрифтові форми, створювати нові за стилем шрифтові елементи і вести пошук виразних акцидентних форм, застосовувати у різних формах дизайну.
- 3) **ФК 3** Здатність здійснювати композиційну побудову шрифтової форми у дизайну.
- 4) **ФК 4** Здатність застосовувати навички проектної графіки у професійній діяльності.
- 5) **ФК 5** Здатність застосовувати знання історії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну в художньо-проектній діяльності.
- 6) **ФК 6** Здатність застосовувати у проектно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).
- 7) **ФК 7** Здатність використовувати сучасне програмне забезпечення для створення об'єктів дизайну.
- 8) **ФК 8** Здатність здійснювати колористичне вирішення майбутнього дизайн-об'єкта.

Вимоги викладача та правила поведінки студентів на заняттях.

1. Студент і викладач несуть спільну відповідальність за створення безпечного і сприятливого навчального середовища.
2. Студент зобов'язаний відвідувати усі аудиторні заняття та брати активну участь у навчальному процесі кафедри.
3. Недопустимі пропуски та запізнення студентами аудиторних занять. У разі пропуску заняття без поважних причин, які задокументовані, оцінка за проміжний контроль автоматично знижується.
4. Усі практичні завдання, повинні бути виконанні вчасно та в повному обсязі, а також належним чином оформлені та представлені на екзаменаційну сесію (екзамен-перегляд). У разі незадовільної оцінки студент має право перездати курс у визначений термін.
5. В межах самостійної роботи студенти опрацьовують задані завдання, вивчають додатковий матеріал за темою, виконують практичні роботи для самоконтролю та з метою перевірки засвоєння ними знань та набутих навичок.
6. Студент має право звертатися до викладача за додатковим поясненням матеріалу курсу (модуля) чи змісту практичних завдань протягом робочого часу усно, по електронній пошті або засобами повідомлень. За потребою студентів викладач призначає консультацію для аналізу практичної чи самостійної роботи студента.
7. Викладач ознайомлює студентів з методичними рекомендаціями щодо виконання практичних, самостійних та контрольних робіт, наводить перелік питань та завдань для проведення підсумкової оцінки знань, надає питання до заліку чи екзамену.
8. Студенти мають право користуватися методичним забезпеченням та власними навчальними посібниками викладачів кафедри, а також унаочненим матеріалом і літературою за фахом.
9. Обов'язковою є присутність здобувачів вищої освіти на практичних заняттях, а також є виконання завдань, передбачених програмою. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ I-II СЕМЕСТР

Модуль I

Змістовий модуль 1.

Рукописна форма у графічному дизайні

ТЕМА 1. Вступ. Поняття про письмо та шрифт. Шрифтові рукописні форми основний композиційний елемент у графічному дизайні. Головні риси, характер різних періодів та стилів.

ТЕМА 2. Підготовка інструментів та матеріалів. Виконання вправ з елементами рукописного шрифту. Якість виконання шрифтової вправи. Залежність якісного виконання від підбору інструментів та матеріалів. Зернистий акварельний папір, каламус, пташині пера, пензлики, туш, гуаш, пюпітр.

ТЕМА 3. Техніка широкого пера. Практичні вправи з написання шрифтів. Важливість якісного виконання вправ техніки широкого пера залежить від вправ шрифтових елементів.

ТЕМА 4. Грецький шрифт. Виконання грецького шрифту.

Практичне завдання: Виконати грецький шрифт на форматі А4, імітація – пергамент, інструмент – каламус, матеріали: туш, гуаш, акварель.

ТЕМА 5. Латинські шрифти.

1. Капітальний квадратний шрифт.
2. Рустичний шрифт.
3. Унціал, напівунціал (на вибір)

Практичне завдання: Виконати капітальний квадратний, рустичний, унціальний, напівунціальний шрифти на форматі А4, імітація – пергамент, інструмент – каламус, матеріали: туш, гуаш, акварель.

Змістовий модуль 2

ТЕМА 6. Шрифти раннього середньовіччя. Каролінзький мінускул.

Практичне завдання: Виконати каролінзький мінускул на форматі А4, імітація – пергамент, інструмент – гусяче перо, матеріали: туш, гуаш, акварель.

ТЕМА 7. Готичні шрифти.

1. Текстура.
2. Швабахер.
3. Фрактура, ротунда (на вибір)

Практичне завдання: Виконати готичні шрифти: текстура, швабахер, фрактура, ротунда на форматі А4, імітація – пергамент, інструмент – гусяче перо, матеріали: туш, гуаш, акварель.

Модуль II

Змістовий модуль 1. Рукописна форма у графічному дизайні

ТЕМА 1. Шрифти епохи Відродження. Гуманістичний мінускул. Гуманістичний курсив. Каліграфічне письмо.

Практичне завдання: Виконати:

1. гуманістичний мінускул, гуманістичний курсив (на вибір)
2. каліграфічне письмо.

Форматі А4, тонований папір, інструмент – гусяче, металеве перо, матеріали: туш, гуаш, акварель.

ТЕМА 2. Кириличні шрифти. Устав. Напівустав. Скоропис. В'язь.

Практичне завдання: Виконати:

1. устав,

2. напівустав,
3. скоропис,
4. в'язь

Формат А4, інструменти – гусяче, металеве перо, матеріали: туш, гуаш, акварель, пензлик, гелева ручка.

ТЕМА 3. Буквиця. Практичне завдання: Виконати кириличну буквицю на форматі А4, інструменти – гусяче, металеве перо, матеріали: туш, гуаш, акварель, пензлик, гелева ручка.

ТЕМА 4. Шрифтова типографіка з використанням кириличних шрифтів.

Практичне завдання: Виконати типографіку використовуючи кириличні шрифти (за вибором) на форматі А4, інструменти – гусяче, металеве перо, матеріали: туш, гуаш, акварель, пензлик, гелева ручка., лінер.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ III-IV СЕМЕСТР

МОДУЛЬ I

Змістовий модуль 1

Типографіка.

ТЕМА 1. Каліграфічне письмо. Монограма.

Практичне завдання: Виконати літери власних ініціалів використовуючи класичні шрифтові або акцидентні шрифтові взірців. Форматі А3, інструменти – металеве перо, пензлик, гелева ручка, та ін... матеріали: туш, гуаш, акварель.

ТЕМА 2. Каліграфічне письмо. Шрифтова імпровізація до поезії Ліни Костенко.

Практичне завдання: Виконати каліграфічну композицію. Форматі А2, інструменти – металеве перо, пензлик, гелева ручка, лінер та ін... матеріали: туш, гуаш, акварель.

ТЕМА 3. Каліграфічне письмо. Шрифтова імпровізація. Емоції.

Практичне завдання Виконати каліграфічну композицію. За допомогою шрифту зобразити будь яку емоцію: радісь, любов, смуток, тривога, злість, та ін.. Форматі А2, інструменти – металеве перо, пензлик, гелева ручка, лінер та ін... матеріали: туш, гуаш, акварель.

ТЕМА 4. Поняття про види і групи набірних шрифтів, знайомство з історією розвитку типографіки як мистецтва, визначні особистості-типографи. Різниця між каліграфією, типографікою та леттерінгом.

ТЕМА 5. Слово-образ.

Практичне завдання: Створити за допомогою шрифту композицію яка б відтворила певний образ. Перетворення літер у образотворчу форму. Формат А3, 3 шт., ескізування, сканування, удосконалення за допомогою комп'ютерних програм.

ТЕМА 6. Слово-образ. Функція і форма.

Практичне завдання: За допомогою шрифту відтворити форму об'єкта (предмет, жива істота). Формат А3, 3 шт., ескізування, сканування, удосконалення за допомогою комп'ютерних програм.

ТЕМА 7. Слово-асоціація.

Практичне завдання: Виконати за допомогою комп'ютерних програм композицію графічною технікою - колаж або малюнок з подальшою корекцією у графічних редакторах. Формат А3, 3шт.

ТЕМА 8. Рапорт у типографіці. За допомогою комп'ютерних програм виконати рапортну композицію. Використовуючи літери:

а) гротеск. 3шт.

б) антиква. 3шт.

Для побудови рапортної композиції можна використовувати літери або цифри.

Модуль II

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Практичне застосування типографіки в об'єктах графічного дизайну

ТЕМА 1. Концепт шрифтових гральних карт.

Практичне завдання: Розробити серію (18-20) шрифтових карт. Тема за вибором студента. Використання шрифту та знаків пунктуації.

- а) ескізування;
- б) аналіз, стилізація, узагальнення з метою розробки серії.
- в) розробка композиції проекту та друк: проект форматом 50x70 см.
- г) друк брошури А5 формату.

Критерії оцінювання

Поточний контроль з дисципліни «шрифти і типографіка» – це оцінювання навчальних досягнень студента протягом навчального семестру за національною шкалою усіх видів аудиторної роботи. Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення студента в освоєнні програмного матеріалу дисципліни; спрямований на необхідне корегування самостійної роботи студента.

Поточний контроль здійснюється викладачами у вигляді проміжкових переглядів виконаних робіт. Викладач розробляє чіткі критерії оцінювання всіх видів навчальної роботи у комплексному контролі знань, доводить їх до відома студентів на початку змістовного модулю.

Оскільки підсумковий контроль з дисципліни «шрифти і типографіка» проводиться у формі сесійного перегляду, то підсумкова оцінка визначається комісією на перегляді.

Література

1. М. Алпатов. Феофан Грек. – Москва. Изобразительное искусство, 1979.
2. Н. Таранов. Рукописний шрифт. - Львів. Вища школа, 1986.
3. И. Мокрецова, В. Романова. Французская книжная миниатюра в светских собраниях. XIII век. 1200-1270. Москва. - Искусство, 1983.
4. Чоподі Чоба, Гордоні Клара. Бібліотека Корвініана /Історія бібліотеки Корвіна/. - МАСУАК HELIKON CORVINA, 1976.
5. Еміль Рудер. Типографіка. - Москва. Книга, 1982.
6. Українська графіка XI - початку XX ст. - Київ. Мистецтво, 1994.
7. Олдріх Главса, Карел Вік. Турографіа. Видавництво технічної літератури.– Прага, 1976.
8. П.Гиленсон. Справочник художественного технического редакторов.– Москва. Книга. 1988.
9. Е.Адамов. Рукопис. Художественный редактор. Книга. — Москва Союзполиграфпром, 1985.
10. С. Добкин. Оформление книги. Редактору и автору. - Москва. Книга, 1985.
11. М.Різник. Письмо і шрифт.— Київ. Вища школа, 1978.
12. В.Мітченко. Мистецтво скоропису в просторі українського бароко. — Київ. Український світ, 1992. .
13. Сопко О. І. Шрифтова форма у графічному дизайні: Практичні завдання з дисципліни «Шрифти і типографіка». Навчально методичний посібник. – Ужгород: Гражда, 2009. – 44 с.: іл.
14. Сопко О. І. Мистецтво шрифту. Етапи становлення. Лекції з дисциплін «Шрифти і типографіка»: Навчально-методичний посібник. – Ужгород: Гражда. 2007. – 52 с.: іл..